

บทที่ 1

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 รัฐบาลมีนโยบายเด่นชัดที่จะพัฒนาเศรษฐกิจสาขาอุตสาหกรรม ให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศมากขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้ คือ

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) รัฐบาลสนับสนุนให้เอกชนมีบทบาทริเริ่มและขยายกิจกรรมอุตสาหกรรม โดยรัฐบาลจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และให้สิทธิประโยชน์คุ้มครองแก่อุตสาหกรรมที่ต้องการส่งเสริม
2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) รัฐบาลให้ความช่วยเหลือกิจการอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบ และแรงงานในอัตราสูง สนับสนุนการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรม กำหนดมาตรฐาน และทดสอบคุณภาพของสินค้า
3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) รัฐบาลสนับสนุนอุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก สนับสนุนการจัดตั้งโรงงานในส่วนภูมิภาค อุตสาหกรรมใช้แรงงานมาก รวมทั้งอุตสาหกรรมขนาดย่อม โดยให้อุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์เนื่องการผลิตมากขึ้น
4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) รัฐบาลสนับสนุนอุตสาหกรรมพื้นฐาน อุตสาหกรรมที่เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอื่นให้ออกไปอยู่ในส่วนภูมิภาค และอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก
5. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) รัฐบาลปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมให้สอดคล้องสนับสนุนจุดประสงค์หลักของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 5 ในการที่จะต้องรักษาฐานะทางเศรษฐกิจ และการเงินของประเทศ กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค รวมถึง

การประหยัดพลังงานและทรัพยากร รัฐบาลจึงจำเป็นต้องปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม ให้เน้น การส่งออกมากขึ้น เพื่อช่วยลดภาวะการขาดดุลการค้า และนำเงินตราเข้าประเทศ เน้นให้ อุตสาหกรรมกระจายไปสู่ภูมิภาค โดยห้ามมิให้มีการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมในภาค กทม. และปริมณฑล พร้อมทั้งยังกำหนดให้อุตสาหกรรมในภูมิภาคขยายตัวเร็วกว่าในเขต กทม. และ ปริมณฑล โดยให้อุตสาหกรรมขนาดย่อมขยายตัวในอัตราที่สูง

จะเห็นได้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้ง 5 ฉบับ นั้น รัฐบาลใช้อุตสาหกรรมเป็นปัจจัย นำในการพัฒนาประเทศอย่างเด่นชัด เริ่มมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมในภูมิภาคต่าง ๆ แต่การ พัฒนาอุตสาหกรรมก็ยังมีได้กระจายตัวไปยังส่วนภูมิภาคเท่าที่ควร เนื่องจากกรุงเทพมหานครยังเป็น ที่กระจุกตัวของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ เพราะความได้เปรียบของทำเลที่ตั้ง ภายภาค เศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน ประชากร และบริการสังคม จึงเป็นพื้นที่ที่สามารถดึงดูดการลงทุน ทางอุตสาหกรรมสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ เพราะเป็นที่รวมของแหล่งงาน แรงงาน และทรัพยากร กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันจึงกลายเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาร้ายแรง เพราะความแออัดของกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ ประชากร ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 5 รัฐบาลจึงเน้นนโยบายพัฒนา ภูมิภาคให้มีความเจริญขึ้น โดยพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นสำคัญ ทั้งนี้ อุตสาหกรรมจะเป็นตัวทำให้เกิด การจ้างงานในพื้นที่ต่าง ๆ และจะช่วยลดบทบาทของกรุงเทพมหานครลง แต่ปรากฏว่า การ กระจายอุตสาหกรรมไปยังภูมิภาคยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวอยู่ใน กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมในส่วน ภูมิภาคประสบผลสำเร็จ โดยที่รัฐบาลมีทรัพยากรกำลังคนและงบประมาณอยู่ในวงจำกัด รัฐบาล ควรจะพิจารณาพื้นที่ที่ควรได้รับการเร่งรัดพัฒนา ซึ่งแบ่งลักษณะพื้นที่ควรพัฒนา ออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ คือ

1. พื้นที่ที่มี ศักยภาพในการพัฒนา แต่ปัจจุบันยังใช้ประโยชน์จากทรัพยากรไม่เต็มที่ (Under Utilization of Resources) ควรได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ เพราะ รัฐบาลจะเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนต่ำสุด

2. พื้นที่ที่ค้อยในการพัฒนา ทรัพยากร ภูมิคุณภาพค่า หรือมีปัญหาค่าใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสม (Misused of Resources) ซึ่งรัฐบาลจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการพัฒนาสูงกว่าแบบที่ 1

3. พื้นที่ที่มีปัญหาพิเศษ และ ปัญหาความมั่นคง ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงและใช้เวลานาน

จากการแบ่งลักษณะพื้นที่ที่จะทำการพัฒนาดังกล่าว จะเห็นว่ารัฐบาลควรที่จะเร่งรัดพัฒนาพื้นที่ในกลุ่มที่ 1 เพราะรัฐบาลจะเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด และถ้าพิจารณาพื้นที่ของประเทศที่จะพัฒนา ก็เห็นว่าพื้นที่ที่มีทรัพยากรพร้อม แต่ยังไม่พัฒนาไปมากเท่าที่ควร มี 2 ภาค คือ ภาคใต้ และ ภาคตะวันตก สำหรับภาคใต้นั้น มีพื้นที่บางส่วนที่มีปัญหาพิเศษ ได้แก่ พื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งการพัฒนาจะล่าช้ากว่าผู้ปฏิบัติการ ดังนั้น ภาคตะวันตกจึงเป็นภาคที่รัฐบาลควรที่จะพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพราะปัจจุบันภาคนี้เป็นภาคที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการย้ายออกของประชากรสูง มีการบุกรุกทำลายป่าสูง อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ มีแนวโน้มลดลง เพราะผลผลิตด้านการเกษตรมีปัญหาในเรื่องราคาผลผลิตต่อไร่ต่ำ นอกจากนี้ ยังขาดศูนย์กลางในการเร่งพัฒนาภาค เพราะกรุงเทพมหานครยังมีอิทธิพลดึงประโยชน์ทางเศรษฐกิจของภาคไปมาก แต่ภาคตะวันตกก็เป็นภาคที่ถูกขโมยไปด้วยทรัพยากร ทั้งแร่ธาตุ ป่าไม้ พืชไร่ที่สำคัญ ได้แก่ อ้อย สับปะรด มะพร้าว นอกจากนี้ ก็มีทรัพยากรจากชายฝั่งทะเล แต่ทรัพยากรดังกล่าว ยังมิได้ถูกนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชากรในภาคตะวันตกยังมีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลอยู่ในขั้นต่ำ

แต่การพัฒนาพื้นที่ทั้งภาคไปพร้อมกันเช่นนั้น รัฐบาลไม่มีทั้งกำลังทุน กำลังแรงงานที่จะทำได้ ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 5 รัฐบาลจึงกำหนดการพัฒนาภาคตะวันตกไว้เป็น 4 เขต คือ

1. เขตเศรษฐกิจก้าวหน้า ซึ่งมีการผลิตน้ำตาลเพื่อการส่งออก
2. เขตเศรษฐกิจทศุคโตรวมตามชายฝั่งทะเล
3. เขตเกษตรดั้งเดิม
4. เขตบุกเบิกบริเวณป่าเขา

สำหรับเขตเศรษฐกิจก้าวหน้า นั้น เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาภาคตะวันตก รัฐบาล ต้องการปรับปรุงประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมน้ำตาล พื้นที่ดังกล่าวนี้อยู่ในบริเวณตอนกลางของ ภาค ในพื้นที่บางส่วนของจังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งจังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมสูง ทั้งนี้ เพราะมีทรัพยากรธรรมชาติ แรงงาน และพลังงาน ตลอดจนสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม มากเป็นอันดับที่ 2 ในภาคตะวันตก ดังนั้น พื้นที่นี้จึงสมควรพัฒนาอุตสาหกรรมให้มากที่สุด

จังหวัดกาญจนบุรี มีบทบาทเป็นเมืองรองเมืองหนึ่งในภาคตะวันตก โดยมีเป้าหมายสำคัญ ที่จะ เป็นศูนย์กลางการพัฒนาภาคตะวันตกรองจากเมืองราชบุรี เป็นพื้นที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ดิน แร่ธาตุ พลังงาน แหล่งน้ำ ป่าไม้ และผลผลิตทางเกษตรกรรมที่สำคัญ เป็นที่ตั้งของโรงงานน้ำตาล ถึง 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 23 ของโรงงานน้ำตาลทั้งประเทศ มีผลผลิตอ้อยทั้งสิ้น 4,539,738 ต้น และมีความสามารถในการผลิตน้ำตาล 109,308 ตันต่อวัน เป็นจังหวัดที่มีรายได้สาขาอุตสาหกรรม สูงสุดในภาคตะวันตก คือ 1,775.2 ล้านบาท มีรายได้หัวเฉลี่ยต่อบุคคลสูงเป็นอันดับ 2 ในภาค ตะวันตก คือ 11,477 บาท (สถิติ ปี 2524) มีอัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรสูงที่สุดในภาค คิดเป็นร้อยละ 4.33 ต่อปี และเป็นจังหวัดที่มีการโยกย้ายถิ่นประชากรสูงที่สุดในภาค เพื่อให้การพัฒนาภาคตะวันตกมีความเจริญรุดหน้าที่จะรองรับการกระจายอุตสาหกรรมจากกรุงเทพมหานคร จังหวัดกาญจนบุรีจึงเป็นพื้นที่สมควรในการพัฒนาดังกล่าวแล้ว แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ใด ก็ตาม ย่อมจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร โครงสร้าง พื้นฐาน และสิ่งแวดล้อม ถ้าจะปล่อยให้อุตสาหกรรมเกิดขึ้นโดยไม่มีวางแนวทางการพัฒนาที่ดีไว้ รองรับ การพัฒนาอุตสาหกรรมจะเกิดผลเสียแก่ชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาแก่จังหวัดในอนาคต เพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นไปอย่างถูกต้อง และเหมาะสมพร้อมทั้ง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 จึงสมควรที่จะวางแนวทางการพัฒนา อุตสาหกรรมไว้เพื่อ เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาจังหวัดในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาวิวัฒนาการด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดกาญจนบุรี

2. ศึกษาสภาพการพัฒนาอุตสาหกรรม และผลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3. ศึกษาปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ตลอดจนอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรม

4. เสนอแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดกาญจนบุรี ในอนาคต

ขอบเขตการวิจัย

1. ระดับภาค

ลักษณะทั่วไปของภาคตะวันตก

- การใช้ที่ดิน
- ทวีพยากร
- การคมนาคมขนส่ง
- ประชากร
- เศรษฐกิจ
- อุตสาหกรรม

2. ระดับจังหวัด

- สภาพทั่วไปของจังหวัดกาญจนบุรี ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร

และสังคม

- การกระจายตัวของอุตสาหกรรมในจังหวัดกาญจนบุรี
- ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดกาญจนบุรี
- วิเคราะห์ปัญหาของการพัฒนาอุตสาหกรรม ที่เกี่ยวข้องกับที่ตั้ง เพื่อเสนอแนะ

แนวทางแก้ปัญหาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาจังหวัดในอนาคต

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ถือความที่โรงงานแจ้งแก่หน่วยราชการที่รับผิดชอบ เช่น กองควบคุมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ถือเป็นข้อมูลที่เป็นความจริง

2. โรงงานอุตสาหกรรมในงานวิจัยนี้ ถือตามพระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2512 มาตราที่ 5 ว่า

"อาคารสถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรที่มีกำลังรวมตั้งแต่ 2 แรงม้า หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 2 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป โดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม เพื่อใช้สำหรับทำการผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบปรับปรุง แปรสภาพ หรือทำลายสิ่งใด ๆ ทั้งนี้ ความประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง

ขั้นตอน และวิธีดำเนินงานวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่รวบรวมมี 2 ระดับ คือ

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่มาจากแหล่งข้อมูลโดยตรง ข้อมูลประเภทนี้จะได้จากการสำรวจ สอดตามโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งจะศึกษาเกี่ยวกับ

- ลักษณะที่ตั้ง พื้นที่ และสภาพของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดกาญจนบุรี โดยการสำรวจ
- สภาพแวดล้อมโรงงาน และการขนส่งวัตถุดิบ ผลผลิต โดยการสัมภาษณ์ด้วยการสุ่มตัวอย่าง

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลอีกทีหนึ่ง จากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่

- กรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรื
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
- สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
- กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย
- กองทะเบียนราษฎร์ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย